

ПЕТЪР КОЛЕВ

ЛИЦАТА НА УСПЕХА

chitanka.info

Шейсетте години... В началото им човечеството е на ръба на световна ядрена катастрофа, а в техния край стъпва на Луната. Четиримата от Ливърпул променят завинаги популярната музика и омагьосват цяло поколение. Америка се тресе от протестите срещу Виетнамската война. Хипикултурата и сексуалната революция носят на гребена на вълната неконформизма като начин на живот и стил на поведение. В Европа симфонията на Пражката пролет е заглушена от танковите тактове на „социалистическия интернационал“ и отлага с четвърт век срещата ни с... Роджър Зелазни (има нещо славянско в тази фамилия?!).

Тъкмо през това десетилетие Роджър Джозеф Зелазни, безметежно появил се на белия свят на 13 май 1937 г., вече е преминал през академичните занимания с Юнг, Фройд и Фром, заболял е от „литературна болест“, прописвайки стихове, изхитрил се е да завърши Колумбийския университет, въпреки бохемския живот в Гринуич Вилидж с неизбежното увлечение по медитация и източен мистицизъм, и дори си е намерил работа като чиновник в социалното осигуряване.

Само за седем години — от 1962 г., когато дебютира с новелата „Роза за Еклезиаст“, до пълното си посвещаване на писателската професия през 1969 г. — той става един от лидерите на „новата вълна“ в американската фантастика, печели всички възможни награди (впрочем в цялата си кариера има четири „Хюго“ и три „Небюла“), заставяйки и критика, и фенове да сравнят творческия му възход с „взрив“.

С присъщото си чувство за самоирония Зелазни коментира така своя успех: *„Мисля, че през средните векове ние (писателите фантасти) бихме били теолози и в края на краищата сигурно щяха да ни изгорят на клада заради ерес. Просто е невъзможно след известно време да не започнеш да гледаш на субектите на битието еретично. Както впрочем и на следата, която те оставят, движейки се по неравната му повърхност... Да се занимаваш с всичко това е удоволствие, а когато и ти плащат за него — вече е напълно подходящо за професия.“*

Еретичната сила на автора всъщност е в умението да извайва светове, да моделира действителността, изследвайки мястото на човека в нея. Ще кажат, че това е запазен периметър за сериозната литература.

Да, но и отличителен признак на направлението „сайънс фентъзи“, чийто безспорен лидер е Роджър Зелазни. Той си позволява и още по-голямото предизвикателство — да покаже променящия се човек сред една въображаема реалност, развиваща се по свои закони. Е, това вече е прекалено — какво, за Господ-Бог ли се има? Не, писателят просто се опитва да реши глобални творчески проблеми. И изглежда върши добре тази богоравна дейност, като се има предвид зашеметяващия успех на неговите книги.

В България, поради гореспоменати причини, литературната му слава отекна за пръв път през 90-те години, когато спрялото време започна отново да тече. Като дълго натягана пружина — с двойно по-голяма скорост. Промениящият се човек сред бясно препускащата действителност. Звучи познато, нали? И обяснява защо романите на този човек със странното име Зелазни са толкова близки нам, българите.

Да добавим и още нещо. Героите приличат на автора си, а той — нека отново припомним времето на неговото съзряване като творец — е неконформист и авантюрист, сиреч неспокойна личност. Авантюристите живеят в мига, но остават във вековете, защото безсмъртието е метафора на творческия, непрестанно търсещ дух. Оня, който разцъфтява в преломни времена, когато оцелява мислещият със собствената си глава, когато за света стават жизнено необходими новите идеи и нетривиалните решения. Навярно и това е една от формулите на литературния успех: Зелазни е авантюрист, който пише за такива като него, независимо богове или хора са те (впрочем в митологично оркестрираните му „изваяния от светлина и мрак“ герои и божества често са различни маски на едно и също лице).

Пристрастието на автора към мита и невероятната му ерудиция в областта на митологиите — от скандинавските до източните — не са просто друг „запазен знак“, а продължение на творческата му същност. Те му позволяват да създава не плоски, едноизмерни светове, а многослойно битие. И в „Безсмъртният“, и в „Господарят на светлината“, и в „Избор на лице“, с всяка обърната страница читателят трябва да сваля слой след слой, пласт след пласт, за да стигне до същността на историята и истинското ѝ разбиране.

Първи пласт — авантюрен сюжет. Втори — психологизъм, игра на характери. Трети — измислена от автора реалност, развиваща се по

свои закони. Четвърти — алюзии и реминисценции, способни да докарат до лудост преводачите. Пети пласт — философски и езотерични построения, объркващи и най-скрупульозните изследователи. Шести — авторовата ирония, която очевидно не бива да се бърка с лековатия хумор... И накрая — ритъмът, който ви заставя да поглъщате една след друга книгите на Роджър Зелазни.

Тази също.

Петър Колев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.